

2. Онищук Я. В. Фінансова підтримка малого та середнього бізнесу. *Фінанси України*. 2005. №7. С. 51–59.

3. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 23.04.2021).

4. Голубченко О. Проблеми підприємництва в Україні. *Діловий вісник*. 2005. №1. С. 11–13.

АДАПТАЦІЯ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ

Мошківський В.В., здобувач вищої освіти

*Науковий керівник: Болдовська К.П., канд. екон. наук, доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Сучасний світ зіткнувся з епідеміологічною нестабільністю, викликаною коронавірусною інфекцією COVID-19. Криза, з якою зустрівся світ сьогодні, завдає істотної шкоди економіці як на національному, так і на світовому рівні. Вона не схожа на жодну з попередніх. Прихід вірусу спричинив за собою настання нової економічної реальності, до якої необхідно адаптуватися кожному суб'єкту економіки, незалежно від масштабу: в рамках регіону, країни або цілого світу.

Проблема полягає у відсутності ресурсів, необхідних для життєзабезпечення і розвитку малого і середнього підприємництва (МСП) в умовах економічної нестабільності. Подібні обмеження дрібних компаній пов'язані, першою чергою, з порівняно невеликими розмірами капіталу, не придатного для підтримки тривалого автономного стану в період пандемії.

Підприємці та їх фінанси знаходяться в тяжких умовах. Перед підприємцями постає складний моральний вибір: намагатися вижити на останні гроші, запаси яких незабаром дійдуть кінця, або порушувати закон, наражаючи на небезпеку не лише себе, а й суспільство в цілому. Інші підприє-

мці перебувають у пошуках обхідних шляхів законодавства, які дозволяють їм працювати при введених обмеженнях.

В умовах пандемії COVID-19 грамотна діяльність держави здатна значно полегшити складну економічну ситуацію. Так, урядом України було виділено 10 млрд. грн. для матеріальної допомоги населенню. Також, близько 120 тис. юридичних осіб отримали компенсацію витрат на сплату єдиного соціального внеску, а це становить майже 1,5 млрд. грн. Крім того, було передбачено продовження дії ліцензій компаніям на продаж алкоголю на період карантину та 3 місяці після його закінчення. Однією з важливих проблем є плата за оренду під час карантину. Законодавство України передбачило суттєву підтримку – звільнення від нарахування плати за оренду державного і комунального майна підприємствам, що постраждали від карантину. Безумовно, подібних заходів недостатньо для комфортного функціонування інституту малого і середнього підприємництва в цілому, однак ці дії надають позитивний ефект, тимчасово не допускаючи банкрутства деяких фірм [1].

Суспільство, як і держава, зацікавлене в збереженні робочих місць за співробітниками. Вищенаведені заходи не зможуть зупинити зростання рівня безробіття, так чи інакше, цей показник буде рости, але вони можуть допомогти скоротити той приріст безробітних, який міг наздогнати Україну при не введенні заходів підтримки МСП. На прикладі зайнятості населення в секторі МСП видно, що державна підтримка в непростих умовах необхідна, адже МСП – це найважливіший сектор національної економіки [2].

Хоча вірус і завдає удар по світовій економіці в цілому, деякі її суб'єкти постраждали більше, ніж інші. Найбільших фінансових втрат зазнали сфери: туризму, ресторанного бізнесу, роздрібною торгівлі (не продукти харчування), імпортна логістика, рекреаційні майданчики (кінотеатри, театри, цирку, зоопарки). Безумовно, не всі підприємці цих

сфер зможуть пережити кризу, однак ті, хто адаптується до сучасних умов, зможуть зберегти бізнес. Нижче будуть визначені шляхи розвитку найбільш постраждалих сфер в умовах коронавірусу.

Як подолання кризової ситуації в сфері туристичного бізнесу на час пандемії можна використовувати формат «онлайн подорожей», за допомогою яких людина може потрапити в будь-яку точку світу, використовуючи лише свій комп'ютер чи смартфон.

Наступна галузь, яка визнана найбільш постражданою в період пандемії, це ресторанний бізнес. Для покращення свого стану багато ресторанів перейшли на використання сервісів «безконтактної» доставки.

Наступна сфера діяльності – це роздрібна торгівля (не продукти харчування). Підприємцям потрібно якимось виходити з ситуації, тому деякі з них уже запустили системи «онлайн примірки», що допоможуть визначити розмір, який найбільш точно підійде покупцеві.

Імпортна логістика – це компонент зовнішньоекономічної діяльності, метою якого є оптимізація забезпечення споживача товарами відповідної кількості й якості. В умовах пандемії коронавірусу цій сфері діяльності потрібно «перечекати», має пройти час, щоб були повною мірою відкриті кордони на міжнародному рівні. Але час перечікування можна використовувати з користю. Наприклад, такі компанії можуть спробувати використовувати новітні ІТ-технології. На даному етапі розвитку суспільства цифровізація логістичного ланцюжка затребувана, людям зручно отримувати спектр послуг за допомогою доступу зі свого пристрою. Покупець вибирає в своєму смартфоні потрібне замовлення і отримує його, не виходячи з будинку. Використання вдосконаленої системи дозволить після повного зняття обмежувальних заходів набагато швидше розвивати і вдосконалювати функціонування логістичних компаній.

Рекреаційні майданчики також визнані сферою діяльності, яка зазнала величезних збитків у зв'язку з пандемією коронавірусу. Під час пандемії кінотеатри можуть транслювати на цифрових майданчиках певні фільми за запитами глядачів. Театри, дотримуючись заходів, можуть організувати онлайн-вистави чи уроки з акторської майстерності. Цирки і зоопарки переживають ці непрості умови ще більш болісно. На їх відповідальності не лише працівники, а й тварини, які так само потребують харчування і догляду. Тому збереження робочого персоналу – необхідність для підприємця. Як варіант, можна влаштовувати онлайн трансляції з тваринами або будь-які блоги. Любителі тварин обов'язково відгукнуться на таке спілкування, адже тварини часто роблять кумедні речі, за перегляд яких люди спрямовують кошти, як пожертвування, для жителів зоопарку або цирку, на знак підтримки в такі непрості часи [3].

Таким чином, аналізуючи вище сказане, можна стверджувати, що було представлено шляхи розвитку малого і середнього підприємництва в кризових умовах, викликаних складною епідеміологічною ситуацією в Україні і світі.

Крім того, виділено специфічні галузеві підходи до розвитку малого і середнього підприємництва як суб'єкта економічної діяльності в умовах нової, напруженої для світу епідеміологічної ситуації.

Перелік посилань:

1. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо підтримки платників податків на період здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) : Закон України від 17 бер. 2020 р. № 533-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/533-20#Text> (дата звернення: 15.03.2021).

2. Дослідження стану та перспектив українського бізнесу. *Хвиля* : веб-сайт. URL: <https://hvylya.net/> (дата звернення : 13.03.2021).

3. COVID-19: Наслідки для бізнесу та дії за умов кризи. *EY: building a better working world* : веб-сайт. URL: https://www.ey.com/uk_ua/ (дата звернення : 14.03.2021).

МАЛІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

*Мошківський В.В., здобувач вищої освіти
Науковий керівник: Хорошилова І.О., канд. екон. наук, доцент
Харківський національний автомобільно- дорожній університет*

Хоча багато компаній страждають під час пандемії коронавірусу, деякі малі підприємства помітно збільшили свої прибутки та клієнтську базу.

Оскільки бізнес-ландшафт кардинально змінився за період карантинних заходів в усіх країнах світу, все більше підприємств закриваються, втрачають доходи та звільняють робітників. Однак деякі малі підприємства виявились унікальними для кризи COVID-19 і зазнали різкого попиту.

Всі види бізнесу творчо навчаються адаптуватися до коронавірусу, не слід дивуватися тому, що деякі традиційні компанії також бачать успіх у цьому новому ландшафті. Основними прикладами є підприємства, які допомагають людям соціально дистанціюватися від інших, роздрібні торговці, що дозволяють людям їсти та пити вдома, а також надавати медичні послуги.

З розповсюдженням по всій країні страхів щодо коронавірусу, не дивно, що професійні послуги з прибирання, які проводять санітарну обробку офісів, ресторанів та будинків, користуються великим попитом. Клінінгові компанії, заявили, що попит на прибирання комерційних будівель та медичних установ значно зріс у світлі COVID-19.

У той час як багато споживачів бояться залишати свої домівки або уряди країн застерігають людей від відвідування місць великого скупчення людей, професійні служби